

Юбилеи и годишнини

ПРОФЕСОР ДИМИТЪР ПЪРЛИЧЕВ НА 80 ГОДИНИ

Професор Димитър Георгиев Пърличев е роден на 14.01.1933 г. в с. Морянци, община Поточница, Кърджалийска област. Средно образование завършва през 1950 г. в Пловдив. Две години е учител в Източните Родопи. През 1952–1957 г. е студент в Софийския университет “Св. Климент Охридски”, специалност География – геоморфология и картография, с втора специалност геология, които завършва с отличен успех. В дипломната си работа за долината на р. Искрецка на запад от с. Искрец, защитена с отличен, открива пиратерията (обезглавяването, заграбването) през кватерна на горните ѝ течения – р. Гинска и р. Шумска от два регресивни притока на

р. Нишава, и обяснява образуването на Сухобракьовския безводен карстов каньон.

През периода 1957–1961 г. учителства в Източните и Западните Родопи. През 1961–1964 г. е докторант по геоморфология в Географския институт на БАН. От 1965 до 1969 г. работи в картировачните отряди на Предприятие за геофизични проучвания и геоложко картиране – София, в Източните Родопи, Трънско, Лудогорието и Добруджа. В началото на 1969 г. защитава докторска дисертация за геоморфологията на долината на р. Крумовица, в която установява по-голям брой от приетите дотогава речни тераси и денудационни повърхнини. Пише за асиметрията на речните долини в Хасковско и (съвместно с П. Петров) за морфоструктурното развитие на Трънската котловина.

В края на 1969 г. след конкурс е назначен за н.с. I ст. в Института по рибно стопанство и океанография (Аквариума) – Варна. С ехолога на НИК „9 Септември“ прави записи на дъното на шелфа. Оспорва тектонския генезис на прибрежното понижение, описва Калиакренския и Еминския вал и тяхната асиметрия и доказва акумулативния им характер (без да разполага с

грунтова тръба), открива периферните шелфови валове („старите брегови линии“) и периферната шелфова тераса и ги обяснява с Грималдската (Новоевксинската) регресия на морското ниво. Маркира границата на българския шелф, като обявява за погрешна и неизползваема общоприетата формулировка за границата на шелфа на американския морски геолог Фр. Шепард. Прави (съвместно с П. Петров) първото райониране на шелфа.

От м. декември 1972 г. до м. юни 1973 г. е на специализация по морска геоморфология във Франция като стипендиант на ЮНЕСКО. Инициатор и мотиватор е на идеята за създаване на Института по океанология – БАН, Варна, в който е на работа от създаването му (м. юли 1973 г.). Противопоставя се на преместването на Института в кв. Аспарухово, както и на вземането на бракувания кораб „Изследовател-2“ вместо 300-тонния „1 май“, предложен при пълна издръжка от ДСО „Рибно стопанство“ – Бургас.

Инициатор и участник е (съвместно с Т. Траянов) през 1974 г. в първата морска съветско-българска експедиция, в сондажните колонки от която новопостъпилият н. с. П. Димитров откри неочакваната там „чауда“. Участник и ръководител (от българска страна) е и на повечето от десетките следващи съветско-български експедиции, доставили неocenim материал за Българското Черноморие, съавтор е и в петте монографични сборника за него. Създава елементарен, но ефикасен метод за измерване скоростта на абразията и започва (съвместно с В. Пейчев) измерването ѝ по Българския Черноморски бряг. През 1975 г. ратува за привличане на Противосвлачищната станция при ВНС към Института (отказът на Директора на ИО довежда до създаването на нейна основа през

1980 г. на НПК за БСА – Варна – сега „Геозащита“ ООД – Варна, бетонира Черноморското ни крайбрежие). Обявява се против построяването на втората научноизследователска естакада при с. Шкорпиловци, на която противопоставя успешно експериментиран метод за пряко изследване на динамиката на наносите, многократно превъзхождащ метода на луминофорите (оцветените пясъци). Воюва с всички достъпни средства против строителството на буни и дамби по крайбрежието и започва (съвместно със С. Стойков и Д. Николчев) разработването на инженерно-биологичен метод за брегозащита. Автор и съавтор е на десет изобретения на научноизследователски прибори, използвани в динамичната геоморфология и океаноложките изследвания и на над 100 публикации в областта на морската и бреговата геоморфология и неотектоника, изследването и защитата на бреговата зона, геоекологията, теоретичната геоморфология и др.

През 1979 г. му е присъдено научното звание ст. н. с. II ст. (доцент), а през 1993 г. ст. н. с. I ст. (професор). Бил е ръководител на секция „Морска геоморфология и палеогеография“, „Морска геология, геоморфология и геофизика“ и „Морска геология и геохимия“, а също участник и ръководител на голям брой институтски крайбрежни и морски експедиции. Пензионирани е в края на 1999 г.

От 1997 до 1999 г. и от 2003 г. до 2007 г. е член на Специализирания научен съвет по географски науки при Висшата атестационна комисия (ВАК) на Р. България и е автор на десетки рецензии върху дисертационни и хабилитационни трудове. Чел е лекции по курса „Обща океанология“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград и по „Геология с петрография“ и „Гео-

екология“ в ТУ – Варна. Създава и използва в преподавателската си дейност най-точната (400 бална) и бърза изпитна система, срещу която няма нито една рекламация от страна на студентите.

Хилядите нови понятия, които в годините след Втората световна война нахлуха в геоморфологията, на практика създадоха теоретичен хаос в нея и отказаха геоморфолозите (главно руските, като инициатори на идеята), от по-нататъшните опити за координиране на усилията за създаване на общата теория на тази наука. Проф. Пърличев обаче е убеден, че тя ще бъде създадена не толкова по пътя на нови изследвания, а преди всичко чрез уточняване обема и съдържанието на около 20–30 основни понятия и обединяването им около една или няколко глобални идеи. А също, че бъдещата теория на геоморфологията ще бъде по същество теория на глобалната морфосистема от движещи се басейнови морфосистеми (океански, мор-

ски, езерно-континентални) и че тя ще представлява своеобразен аналог, необходимо допълнение (съгласно принципа на допълнителността), но и равностоен антипод на теорията на глобалната тектосистема от движещи се литосферни плочи, известна в геонауките като Тектоника на плочите.

Приятелите и колегите на проф. Пърличев възторжено му пожелават сбъдване на „скромното“ му самопожелание, изказано на неговата 80-годишнина: „да докрета“ до 90-та си годишнина, за да може пред същите присъстващи да докладва, че е успял да посочи пътя и да постави началото на разработването на общата теория на геоморфологията.

С веселата корекция от наша страна – „да дотича“ до 90-те, тъй като и с товара на 80-те си години той продължава да върви, а при нужда и да тича като младеж.

*Веселин Пейчев, Райна Христова,
Стойко Стойков*